

MULTIMODAL MEANS IN DEPICTING TIME AND SPACE

МУЛЬТИМОДАЛЬНІ ЗАСОБИ У ЗОБРАЖЕННІ ЧАСУ ТА ПРОСТОРУ

Iryna Shyrokovna¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-318-7-18>

Людина мислить концептами, і ці думки проходять крізь призму філософських, етнічних, міфологічних, релігійних, національно-культурних, психологічних та інших позамовних чинників, що формують комплексний характер концепту.

Концепти актуалізуються як за допомогою вербальних форм, так і за допомогою невербальних засобів, зокрема візуалізації, наприклад у живописі, скульптурі, художній фотографії, за допомогою музики тощо. Мультимодальне вираження концептів є їх «відтворенням за допомогою різних каналів передачі інформації» [7, с. 54].

Сьогодні немає дискурсу, який тою чи іншою мірою не був би мультимодальним [4, с. 207]. Мультимодальні засоби актуалізації концептів властиві різним типам дискурсу: політичному, масмедійному, кінодискурсу. Тип дискурсу зумовлює ступінь вираження мультимодальності.

Невербальні мультимодальні компоненти виконують декілька функцій: інформативну, реферативну, експресивну або ж підсилення експресивного «значення мовного елемента», а також функції «доповнення, заміни та дублювання вербального компонента» [1, с. 18].

Актуальними є дослідження мультимодальності у художніх творах, де візуальні засоби, зокрема графічні, дозволяють привернути увагу читача й справити на нього перше враження. Різноманітне сприйняття художньої реальності зумовлене тим, що складові мультимодального тексту належать до різних знакових систем і відповідно можуть сприйматися кількома органами чуття одночасно [5, с. 18].

Вчені аналізують синтез лінгвістичних, візуальних та графемних засобів в постмодерністських прозових творах, метою якого, крім впливу на читача, є також «залучення його до співгри» [6, с. 326]. Графічні романи також поєднують вербальну частину, яка чітко і зрозуміло подає інформацію, а візуальний компонент додає нових значень і розширює можливості невербальних компонентів [6, с. 180]. Сучасним проявом мультимодальності в поезії є поетичні тексти, що належать до візуальної,

¹ Zaporizhzhia National University, Ukraine

або конкретної, поезії, в яких візуальна форма відтворює зміст віршованого твору за іконічним принципом [3, с. 432].

Однак мультимодальність властива не лише сучасним художнім творам. Так, маніфестація ключових концептів в індивідуально-авторській картині світу В. Блейка, англійського поета, художника й гравера кінця XVIII – першої третини XIX століття, здійснюється шляхом мультимодальної репрезентації. Комбінуванням вербальних та візуальних художніх засобів поет втілює складну систему асоціацій, образів і символів, яка віддзеркалює його світогляд, цінності й емоції.

Поєднання вербального й невербального простору в художньому тексті пояснюється не лише творчим завзяттям і креативністю поета-художника, але також його намаганням створити голографічну, багатомірну версію Всесвіту. Унікальність мальовничої поезії В. Блейка насамперед полягає в об'ємності зображеного в ній авторського бачення й розуміння довкілля [8, с. 181].

Серед ключових концептів індивідуально-авторської картини світу В. Блейка важливе місце посідають простір і час, які є взаємопов'язаними, зокрема ознакою динамічності / статичності. Вербально динаміка простору виражається через дієслова руху й просторові прийменники, що тісно пов'язані з концептом шляху, символом блукань й поневірянь ліричних героїв (“*I walk through the vales of Har*”, “*She wandered in the land of clouds thro' valleys dark*” [10]. В. Блейк пізнає простір через слуховий та візуальний модули сприйняття: “*Down by the river of Adona her soft voice is heard*” [10], “*To see a World...*” [9, с. 13]. Візуалізації посилюють динамічність і статичність простору. Статичні композиції передають відчуття рівноваги, стан умиротворіння. Динамічні зображення повторюють вербалізації й у такий спосіб подвоюють силу відчуття руху. Зв'язок з рухом є одним з засобів концептуалізації часу в індивідуально-авторській картині світу В. Блейка. Це досягається за допомогою апеляції до часового простору через метафоричний образ «втікача»: “*For the time of youth was fled / And grey hairs were on my head*” [11]. Візуальні засоби доповнюють вербальні: відчуття руху на гравюрах підсилюється за допомогою винятково глибоких кольорів: зеленого, червоного, синього та жовтого. Рух часу можна відчути й завдяки світлу, яке йде від сонця, що сходить, або зірок на нічному небі. Статичність зображень, наприклад застигли пози, сидіння біля вогнища, люди під час молитви, використовується В. Блейком для передачі одночасно нерухомості і тривалості часу [8, с. 135].

Отже, мультимодальність властива різним типам дискурсу і ступінь її вираження є жанрово зумовленим. Взаємодія вербальних і невербальних засобів актуалізації концептів у мультимодальних текстах, їх поєднання у

сміслові й функційні цілі, апелює до різних органів чуття адресата й у такий спосіб здійснює на нього комплексний прагматичний вплив.

Список використаних джерел:

1. Івасишин М. Р. Мультиmodalність англomовного коміксу: лінгвальний і екстралінгвальний виміри : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2019. 404 с.

2. Маріна О. Постичні форми як мультиmodalні конструкти: на межі різновидів категоризації. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Теоретичні засади лінгвістичних досліджень. 2017. № 3. С. 430–435.

3. Матвішин А. Я. Мультиmodalність у романі Вілла Айснера «Контракт з Богом»: взаємодія вербального і візуального компонентів. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70). № 2. Ч. 2. С. 176–182.

4. Науменко У. В. Категорія мультиmodalності в текстах наукових блогів. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2021. Том 32 (71). № 4. Ч. 1. С. 207–212.

5. Сеньків О. М., Величко Н. О. Використання категорії мультиmodalності для зображення вторинної реальності в жанрі фентезі (на матеріалі графічного роману Казу Кібуйіші «Охоронець каменю»). *Закарпатські філологічні студії*. 2022. № 24. Том 2. С. 80–84.

6. Тиха У. І. Мультиmodalна еклектика постмодерністського художнього тексту. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія : Філологічна*. 2016. № 62. С. 325–328.

7. Ткачик О., Велика В. Мультиmodalні засоби вираження концепту FEAR у корпусі англomовних кінотекстів психологічних трилерів і розважальних мультфільмів. *Advanced Linguistics*. 2020. № 6. С. 47–56.

8. Широкова І. І. Специфіка та мультиmodalні засоби актуалізації індивідуально-авторської картини світу В. Блейка : дис. ... д-ра філософії за спец. 035 «Філологія». Запоріжжя, 2021. 295 с.

9. Blake W. Poems from the Pickering Manuscript. URL: <http://www.public-library.uk/ebooks/75/26.pdf>

10. Blake W. & Lessing J. Rosenwald Collection. The book of Thel. [London] [Pdf] Retrieved from the Library of Congress. 1789. URL: <https://www.loc.gov/item/48031330/>

11. Blake W., Robinson, H. C. & Lessing J. Rosenwald Collection. *Songs of Innocence and of Experience, Shewing the Two Contrary States of the Human Soul*. [London, W. Blake] [Pdf] Retrieved from the Library of Congress. 1794. URL: <https://www.loc.gov/item/48031329/>